DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)
14. juli 1988 *

I sag 284/87,

Oskar Schäflein, CH-6900 Massagno, via al Roccolo 20, ved advokatfirmaet B. Potthast, H.-J. Rüber, A. Potthast, Köln, Forbundsrepublikken Tyskland, og med valgt adresse hos advokat E. Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, ved H. Étienne, ledende juridiske konsulent ved Kommissionen, og med valgt adresse hos G. Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Luxembourg, Kirchberg,

sagsøgt,

vedrørende manglende anvendelse af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient på den godtgørelse, som tilkommer sagsøgeren,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden O. Due, dommerne K. Bahlmann og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: G. F. Mancini
justitssekretær: fuldmægtig B. Pastor

* Processprog: Tysk.

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 15. juni 1988,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. juni 1988,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning, indgivet til Domstolens Justitskontor den 24. september 1987, har Schäflein, forhenværende tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber med tilknytning til Det Fælles Forskningscenter i Ispra (Italien), rejst et søgsmål, som hovedsagelig drejer sig om anerkendelse af, at han har krav på at få anvendt den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient på den godtgørelse, som han får udbetalt på grund af sin udtræden af tjenesten.

2 Efter at være trådt ud af Kommissionens tjeneste ved udgangen af året 1986 i henhold til Rådets forordning nr. 1679/85 af 19. juni 1985 — om indførelse af særlige midlertidige foranstaltninger vedrørende visse videnskabelige og tekniske tjenestemænds udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber (EFT L 162, s. 1) — modtog sagsøgeren lønopgørelse udregnet for januar 1987 på grundlag af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient. I løbet af januar måned 1987 lod Kommissionen ham imidlertid vide, at den fremover ikke ville anvende denne justeringskoefficient under hensyn til, at sagsøgeren ikke havde sin hovedbopæl i Schweiz.

3 Følgelig har sagsøgerens godtgørelse siden februar 1987 været beregnet på grundlag af en lavere justeringskoefficient. Den 15. april 1987 indgav sagsøgeren klage over lønsedlerne for februar og marts 1987 med krav om, at Kommissionen skulle anvende den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient på hans lønafregning og udbetale ham forskellen. Kommissionen har ikke truffet afgørelse i denne klagesag. Senere tilbageholdt Kommissionen et beløb af 3 054,87 SFR i hans godtgørelse under henvisning til, at dette beløb var blevet udbetalt for meget for januar 1987.

4 Under disse omstændigheder har sagsøgeren rejst nærværende søgsmål, som hovedsagelig sigter på

— annullation af de af Kommissionen udarbejdede lønsedler for månederne februar og marts 1987 i det omfang, hvori en anden justeringskoefficient end den for Schweiz fastsatte har været anvendt på den godtgørelse, som skulle udbetales til sagsøgeren, og

— domfældelse af Kommissionen til at anvise sagsøgeren et beløb svarende til forskellen mellem den faktisk betalte godtgørelse og den, som han har haft krav på siden januar 1987 under anvendelse af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient.

5 Til støtte for sit søgsmål har sagsøgeren gjort gældende, at centrum for hans vitale interesser er lokaliseret til Massagno i Schweiz. Under hensyn til denne faktiske situation har det kun ringe betydning, at hans bopæl i Schweiz i henhold til den schweiziske lovgivning om folkeregistrering betegnes som »sekundær«, og at hans såkaldt »principale« bopæl befinder sig i Forbundsrepublikken Tyskland på hans brors adresse; stedfæstelsen af hans adresse til Tyskland er således knyttet til den omstændighed, at han først kan opnå adgang til at oprette hovedbopæl i Schweiz, når han er fyldt 60 år. I mellemtiden kan han kun lovligt opholde sig i dette land i seks måneder hvert år.

6 Kommissionen har påstået sig frifundet under henvisning til, at det må kræves, at den afgåede tjenestemands bopæl, hvis han, som i den aktuelle sag, opholder sig flere steder, har karakter af et vedvarende opholdssted, som omfatter størstedelen af året. Kommissionens praksis er derfor at kræve bevis for en mindste varighed af 185 dages uafbrudt ophold pr. år. Sagsøgeren erkender imidlertid selv, at han ikke er berettiget til at bo i Schweiz mere end 180 dage pr. år. I øvrigt skal dokumentationen for bopæl i Schweiz være ledsaget af den officielle opholdstilladelse, som sagsøgeren hidtil ikke har fremlagt.

7 Vedrørende sagens faktiske omstændigheder samt parternes påstande og argumenter henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

8 Det må påpeges, at ifølge artikel 3, stk. 3, i ovennævnte forordning nr. 1679/85 skal den godtgørelse, som udbetales til en forhenværende tjenestemand, der er udtrådt af tjenesten i henhold til forordningen »korrigeres med den justeringskoefficient, der er fastsat for det land inden eller uden for Fællesskabet, hvor den godtgørelsesberettigede dokumenterer at have sin bopæl«. Imidlertid kan det fastslås, at striden mellem parterne begrænser sig til det ene punkt, om sagsøgeren har dokumenteret at have bopæl i Schweiz.

9 I den forbindelse må det først fremhæves, at begrebet bopæl i henhold til den nævnte bestemmelse skal forstås som det sted, hvor den forhenværende tjenestemand faktisk har etableret centret for sine interesser. De geografiske justeringskoefficienter, som gælder for ovennævnte godtgørelse, har nemlig til formål at sikre alle de forhenværende tjenestemænd ydelser med samme købekraft, uanset hvor bopælen befinder sig.

10 Det må herefter fremhæves, at beviset for opfyldelse af bopælsbetingelsen kan føres ved henvisning til alle faktiske omstændigheder, som er afgørende herfor, og at den forhenværende tjenestemand til dette formål kan anvende alle de bevismidler, han finder egnede. Hverken den nævnte bestemmelses ordlyd eller formål berettiger til at indskrænke disse bevismidler til de rent formelle og kvantitative omstændigheder, som er påberåbt af Kommissionen og består i et krav om et uafbrudt ophold på 185 dage pr. år samt fremskaffelse af en officiel opholdstilladelse.

11 Selv om disse to faktorer kan betragtes som indicier for faktisk bopæl, kan de således ikke i sig selv tillægges afgørende vægt, når andre tungtvejende faktorer viser, at centrum for den forhenværende tjenestemands personlige interesser i virkeligheden befinder sig et andet sted.

12 Det skal tilføjes, at den officielle opholdstilladelse opfylder sin særlige funktion i den natonale lovgivning om folkeregistrering og ikke i sig selv forhindrer, at ydelsesmodtageren anses for i virkeligheden at have faktisk bopæl andetsteds. Med hensyn til kriteriet vedrørende 185 dages ophold skal det blot bemærkes, at dets anvendelse på en forhenværende tjenestemænd, som i mere end halvdelen af året befinder sig på rejse eller besøg i udlandet, ville have til følge, at denne person overhovedet ikke kunne have en anerkendt bopæl i ovennævnte bestemmelses

forstand, selv om vedkommende utvivlsomt disponerer over et centrum for sine interesser.

13 Med hensyn endelig til spørgsmålet, om sagsøgeren konkret dokumenterede at have bopæl i Schweiz på tidspunktet for indgivelsen af klagen af 15. april 1987, må det erindres, at Kommissionen, som det fremgår af sagens akter, dengang havde kendskab til sagsøgerens flytning fra Ispra til Massagno i 1981. I øvrigt har sagsøgeren, uden at blive modsagt hverken under klagesagen eller for Domstolen, navnlig forklaret

— at han er ejer af en lejlighed i Massagno i Schweiz, som han skal vedligeholde hele året, og for hvilken han skal betale alle hertil knyttede skatter, afgifter og omkostninger,

— at centrum for hans vitale interesser, hvor han navnlig bruger hovedparten af sine økonomiske ressourcer, befinder sig i Massagno,

— at han, med afbrydelser, boede her i 180 dage om året, og at han i intervallerne aflagde langvarige besøg hos sin bror og hos venner i udlandet eller opholdt sig som turist (rekreations- og studierejser) i andre lande.

14 Under disse omstændigheder må det anerkendes, at sagsøgeren fyldestgørende har dokumenteret at have bopæl i Schweiz, således at der må gives ham medhold i sagen.

Sagens omkostninger

15 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, skal den part, der taber sagen, dømmes til at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgte har tabt sagen og pålægges derfor dens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

1) **De lønafregninger, som Kommissionen udarbejdede for februar og marts 1987, annulleres i det omfang, hvori der er anvendt en anden justeringskoefficient end den for Schweiz fastsatte på den godtgørelse, der skulle udbetales til sagsøgeren.**

2) **Kommissionen betaler til sagsøgeren et beløb svarende til forskellen mellem den faktisk udbetalte godtgørelse og den godtgørelse, som han har haft ret til fra januar 1987, under anvendelse af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient.**

3) **Kommissionen betaler sagens omkostninger.**

Due Bahlmann O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. juli 1988.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

O. Due
Formand for Anden Afdeling